

הא' בן-חיים: למעשה יכולנו לסכם, שהמליאה לא הכריעה בין הצורות; היא הכריעה שיהיו שתי צורות.

הא' מלצר: הואיל והייתי היחיד שנמנע מהצבעה על ההצעה הראשונה, שהיא הצעת הוועדה, ולא הצטרפתי למצביעים נגד, הייתה התוצאה שקולה ובלי הכרעה. אני מבקש להעיר, כי סדר ההצבעה לא היה נכון. קודם צריך היה להצביע בעד ההצעה המרחיקה לכת: הכלל הוא צפופים, אבל אין עוקרים את הצורה שבמקרא. הצעה זו הייתה עשויה להתקבל ברוב גדול. אני סבור שהשם צפוף דינו כמו השם צור, וצריך להיות בו"ו. בכל לבי אני בעד צורה זו, בו"ו מלא, בייחוד שאחד מידידי המשוררים טועה ואומר תמיד צפופים בתנועת א, כאילו היה שם קמץ גדול.

הא' בן-חיים: לפעמים הפשרה אינה כל-כך רעה. בעצם הותר לנו לומר צפופים בחולם מלא. זה לא היה מותר, לפני שהחליטה האקדמיה. הותר להשתמש בצורה צפוף, צפופים.

הא' איתן: הוויכוח על "קדשים" עדיין לא נסתיים.

הא' מדן: הוא נסתיים. נשארה רק שאלת ניקודו בבואו עם ו"ו החיבור או בכ"ל.

הישיבה השמונים ותשע

ביום א' באדר תשכ"ט בשעות 3-6 אחר הצהריים בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים אברמסון, בלאו, בן-חיים, ברגרין, מלמד, עגנון, רבין, ריבלין, שלי.

החברים היועצים האדונים בן-שמאי, ברוידא, מיוולש, מיקם, מלצר, רצהבי.

המנהל האמרכלי הא' בן-מנחם.

חברי המזכירות: הגברות בהט, קלאר והאדונים איתן, מדן, סיוון.

אורחים: האדונים וליש, נדב, נשקס, סומך.

הצטדקו על היעדרם האדונים אורבך, אירמאי, בורלא, גרינברג, דותן, מירסקי, שבטיאל. האדונים ייבין ושרמן בחו"ל.

סדר היום: א. הודעה על פרישת חבר

ב. הצעות לבחירת חברים ומינוי ועדה להכנת הבחירה

ג. מונחי הספרנות.

א. לפני חדשים אחדים פנה אלינו חבר האקדמיה הא' בן-גון וביקש לשחררו מחברותו באקדמיה. מנהלת האקדמיה דנה בבקשה פעמיים, ואחדים מחברי האקדמיה ניסו להניא את הא' בן-גון מפרישה. כיוון שהא' בן-גון עומד על דעתו ובקשתו לפרוש, לא ראתה מנהלת האקדמיה דרך אחרת אלא לכבד ולמלא את רצונו. אני מביא את הדבר לידיעת המליאה, כפי שנהגנו עד עכשיו.

ב. לפי סעיף 49 של התקנון הדין בסדר בחירת חברים לאקדמיה – אם אנו רוצים להקדיש את הישיבה הבאה לבחירת חברים חדשים לאקדמיה, יש להגיש בישיבה זו את כל ההצעות למועמדים. פנינו אל החברים בחזר וביקשנו מהם להציע מועמדים. ריכזנו את ההצעות

למועמדים שקיבלו שלוש חתימות כדיון. שמות המועמדים יועברו ישירות לוועדה. אם נקבל עד סוף הישיבה הצעות נוספות, נעביר גם אותן לוועדה.

החלק השני של אותו סעיף מחייב אותנו לבחור בישיבה של היום ועדה, שאליה תועברנה ההצעות למועמדים. המליאה נהגה לבחור את הוועדה בהצבעה סודית ואישית. הוועדה מורכבת מחמישה חברי האקדמיה.

לוועדה להכנת בחירת חברים נבחרו האדונים:
אברמסון, רבין, סדן, שלי ובן-חיים.

ג. הא' מדן: הוועדה למונחי הספרנות מתכבדת היום להביא לפניכם לאישור את שלושת הפרקים הראשונים של עבודתה, שהיא בת שישה פרקים. באמת סיימה הוועדה את עבודתה גם בפרקים הנותרים, אלא שלא רצינו להכביד על המליאה בחומר רב יותר מדי, וראינו לחלקו לשתי מנות. המנה השנייה טובא לפני המליאה, לאחר שיאשרו הפרקים המובאים היום.

הוועדה התחילה בישיבותיה באדר שני תשכ"ה לאחר משא ומתן עם ארגון ספרני ישראל, שנתבקש מאתנו בניסן תשכ"ד להציע את בעלי המקצוע לוועדה זו, ולאחר שהכין מן חנו וליש רשימה מפורטת של מונחי סוד מתוך Vocabularium Bibliothecarii שבהוצאת אונסק"ו והוסיף עליהם תרגום עברי ממקורות שונים שבשימוש המעשי וממילוני האקדמיה ללשון העברית. על רשימה זו נתקבלו הערות והצעות של ספרנים ושל אנשי האקדמיה, והובאו בחשבון בעבודת הוועדה. במשך עבודתה של הוועדה, שנעשתה ב-36 ישיבות עד סוף שנת תשכ"ז (מלבד ישיבות שנות תשכ"ח ותשכ"ט, שעסקו בפרקים הנותרים) ובפגישות נוספות של אנשי המקצוע שבועדה, הושלמה רשימת היסוד ברשימות מעבודתו של בית-הספר לספרנות ומניסיונו הרב של בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי; אף הוכנו בידי הא' שלמה שונמי והא' שכנא נשקס רשימות מילואים על פי Glossary of Library Terms של איגוד הספרנים של ארצות הברית.

הרשוני לומר כאן מקצת שבחה של הוועדה בפניה: הייתה זו ועדה טובה מאוד. ושתיים הסיבות לכך:

האחת – זה הרכב הוועדה: האקדמיה העמידה לוועדה זו שניים מטובי חכמיה, הא' אברמסון, ששימש כיו"ר, והא' מלמד, ואני מודה לשני אלה, שהזמינו אותי להצטרף עמהם. המקצוע תרם לוועדה זו חמישה מומחים של ממש בהלכה ובמעשה, והם האדונים ש' שונמי מוותיקי הספרנים העבריים, ד"ר מ' נדב והא' צ' שורר, אלה מבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי – ועליהם השניים שכבר הזכרתי, הא' ח' וליש מתל-אביב והא' ש' נשקס מבית-אלפא.

מוכירי הוועדה היו: הא' ש' סומך עד סמוך לסוף שנת תשכ"ה, והגב' ה' שי מסיוון תשכ"ה עד היום.

והסיבה השנייה: זכותו של המקצוע. אינה דומה ספרנות לאלקטרוניקה, למשל, שכן אין היא פנים חדשות בישראל. זהו תחום, שיש ללשון העברית ולספרותה עניין בו מימי בראשית, ולא ייפלא אפוא, שאין אנשי תחום זה זרים או טירונים אצל המונחים העבריים, ושאינן חכמי הלשון זרים אצל שאלות המקצוע. חזקה על ספרנים עבריים, שמצויים אצל מה שכתוב בספר העברי, וחזקה על חכמי האקדמיה, שמצויים אצל ספרים וספריות.

עד כאן על הוועדה. מכאן – על הדברים המובאים לאישור ולדיון.

הפרקים המובאים היום הם: א. הספר, תוכנו וצורתו הפיסית; ב. קטלוג; ג. שונות.

פרקים אלה נדונו בקריאה הראשונה והשנייה בוועדה למן המחצית השנייה של שנת תשכ"ה עד סוף שנת תשכ"ז. לאחר שנדונו ונשקלו הערותיהם הרבות של אנשי האקדמיה – האדונים איתן, אירמאי, אמיר, בן-נון, בורלא, ברגרין, ייבין, מלצר, רבין – ושל אנשי מקצוע

הספרנות – הגברות אבן-טוב ואופנהיימר והאדונים מ' בן-יהודה וקטן – שהעירו על חוזרי הוועדה, נשלחו הודעות הסיכום של פרקים אלה לחברי האקדמיה בכסליו, באדר ראשון ובתמוז של שנת תשכ"ז. על הודעות הסיכום הוסיפו והעירו האדונים איתן, אירמאי, בנדויד, בן-חיים, מ' בן-יהודה, בנעט, דותן, שלי והגב' נ' רייך. לאלה ולאילה – תודתה של הוועדה. לאחר שהוסיפה הוועדה ועיינה בהערותיהם בשנת תשכ"ח, הריהי מביאה את שלושת הפרקים לאישור.

אליה וקוף בה – כרגיל – מונחים אחדים, שטעונים דיון קודם אישורם. מהם מונחים שראתה הוועדה מעצמה להביאם להכרעת המליאה בשל חילוקי הדעות בוועדה גופה או בשל החידוש שבקביעה, ומהם מונחים שהוסכם להביאם מתוך העיון בהערות ובהשגות.

המונח הראשון בפרק א' הוא "רומן מפתח". הצרפתית קוראת: roman à clé, ouvrage à clé; הגרמנית: Schlüsselroman, Schlüsselwerk. המושג ידוע לרבים. זהו רומן שבו מופיעים בשמות בדויים אנשים ידועים, שהמחבר מתכוון לרמוז להם. יושב עמנו כאן אחד מגדולי כותבי הרומנים העבריים. בין הרומנים שכתב עננו יש גם מעין "רומן מפתח", שיש בהם רמזים לאנשים מסוימים, הידועים לקורא. השאלה היא, כיצד לכנות רומן מסוג זה. הביטוי "רומן מפתח" שאול מן המונח כפי שהוא משמש בצרפתית, בגרמנית ועוד. הוועדה הסכימה פה אחד על השם הזה, אבל לא רצתה להחליט עליו על דעת עצמה משום החידוש שבו.

הא' עננו: חס ושלו, שאני כותב רומן מפתח. אם יש מיני בני אדם שמתייחסים על אנשי סיפורי – יתייחסו. פעם אחת בליל סתו טיילתי לי בחוצות ירושלים. פגעה בי גברת אחת ושאלה אותי, אם עדיין אני דר בבית הכרם? אמרתי לה, מימי לא דרתי בבית הכרם. אמרה לי, והיכן הוא דר? רציתי לבוא אל אדוני. אמרתי לה, לשם מה? ענתה ואמרה, הלוא אדוני כתב על אבי. שאלתי אותה, מי אביה, והיכן הזכרתי את אביה? אמרה לי, בסיפורו "שני תלמידי חכמים שהיו בעירנו". אמנם לא קרא אדוני לאבי בשמו, אבל זה אבי. אמרתי לה, כשם שאיני יודע מי את, כך איני יודע מי אביך.

אחר שנה או שתי שנים הלכתי אצל רופא אחד לברכו ליום הולדתו. הציגני הרופא לפני אורחיו, וביניהם אותה הגברת שסיפרה לי, שאני כתבתי על אביה, אמרה הגברת לרופא ולכל המסובין, מכירים אנו זה את זה, הלוא הוא כתב על אבא שלי. זה מעשה אחד.

לפני כמה חדשים בא אצלי זוג מאמריקה, איש ואשתו. הוא רופא, והיא בתו של תלמיד חכם למשפחת בית הורוויץ הלוי מגזע השל"ה, שהכרתיו בבחורותי בעיר מולדתי. בתוך הדברים אמרה האישה, הרי אדוני הכיר את אבי ואף כתב עליו בסיפורו "שני תלמידי חכמים". אמרתי לה, הכרתי את אביך, אף שם משפחתו הורוויץ כשם ראש סיפורי. אבל לא לאביה נתכוונתי.

כשם שיש בני אדם, שמשלשלים ייחוסם לאנשי סיפורי, כך יש אנשים של שוא, שאוהביהם או שונאיהם רואים אותם, כאילו הם כתובים על ספרי. לסוף, לאחר שאומרים לו לאדם שכוה, ראיתי מה כתב עליך עננו, הרי הוא רואה את עצמו לפי אותה הדמות שהיא כתובה על ספרי. כדי לא לעכב את המשא והמתן על המונחים שעומדים לדון בהם, אני מקצר ואומר, מימי לא נתכוונתי להעלות בסיפורי דמות שיכולים לומר עליה, לפלוני זה נתכוון המחבר, אלא ברית כרותה למספר אמיתי, שכל נפש שהוא עושה בסיפורו נפש חיה היא. אלא מתוך שיש מיני ידענים, שרואים את עצמם כאילו יודעים את הכול, כאילו אין כל דבר נעלם מהם, עשויים אנו לשמוע מהם על הנפש אשר עשינו בחרונו של עולם, כאילו הם מכירים אותם כבר קודם שעלתה במחשבתנו לתת להם חיים.

סוף כל דבר, מימי לא כתבתי רומן מפתח, ואיני קורא ברומני מפתח, אף המונח "רומן מפתח" בלשון עברי אינו מניח את דעתי. לא כל מה שיפה ללשון לעז יפה לעברית. משבח אני את עצמי, שפעמים הרבה בימי ועד הלשון, קודם שהורידוהו לשם יוני "אקדמיה", הצלתי את לשונו ממונחים לועזיים. ולעת עתה די בזה.

הא' מדן: אני מבקש מחילה, אם ייחסתי למר עגנון דבר שלא שייך לו. אני דיברתי כקורא. הרושם – אולי רושם מוטעה – של כלל הקוראים הוא כזה. על כל פנים איני מתחרט על טעותי. בגלל טעות זו נתגלגל לידינו סיפור מעניין של עגנון.

הא' מלצר: פגשתי בפעם הראשונה מונח דומה אצל הרצל: שם מדובר על עניין סקאנדליוזי גמור, שהעלה המחבר על הבימה, אלא ששינה את השמות, אבל היושבים באולם ידעו למה הכוונה. נראה, שאין זה עניין מיוחס כל כך, ואין זה מן הנכון לקרוא לכך "מפתח". "תמול שלשום" הוא באמת רומאן מפתח, אבל במובן אחר: הוא פותח לנו פתח לתקופה גדולה. אבל לא Schlüsselorman. אני מציע לומר: "רומן מסווה", בין שנבין את המלה "מסווה" כשם-עצם, ובין שנבין אותה כפועל. מסופר על מעשה שהיה ועל יחסים שהיו, אלא בהסוואה. בספרות העברית כתב בר-יוסף סיפורים אחדים יפים כאלה והתערער רעש גדול.

הא' שלי: גם ראובני כתב. גם צמח כתב.

הא' בן-חיים: האם חשבה הוועדה על המלה "רמזים"?

הא' מלצר: זה לא רמז. זהו שינוי שם, כדי שלא יוכלו לתבוע את המחבר לדין.

הא' בן-שמאי: השאלה היא, אם אנו זקוקים לזה. מה עושים האנגלים?

הא' וליש: הם משתמשים במונח הצרפתי.

הא' בן-שמאי: אפשר לומר: "רומן צופן", או "מוצפן" "רומן צמוד" – הדמויות צמודות לדמויות האמיתיות.

הא' בן-חיים: שמענו הצעות: רומן מסווה, רומן מוצפן, רומן צופן, רומן צמוד.

הא' ברוידא: השם צריך להיות קצר ופשוט ומוכן לרבים, ולא מפרש או מעריך. "רומן מפתח" הוא שם מובן ומקובל למדי – ומוטב להניח את המונח בפשטותו הטכנית גם כדי לא להעלות אותו בדרגה, שהרי בדרך-כלל אין זה רומן מן המדרגה הגבוהה ביותר. אלא מציע אני לומר "סיפור מפתח". ראשית, כדי שהסומך והנסמך יהיו עבריים שניהם; שנית – וגם העיקר – משום שהמונח "סיפור" כולל "רומן", ואין "רומן" כולל "סיפור". והרי ייתכנו סיפור או נובלה, שיש בהם נפשות חיות בשמות בדויים, ומפאת היקפם המצומצם אין המונח רומן חל עליהם. לפיכך עדיף "סיפור מפתח".

הא' רצהבי: אני מציע "רומן בדוי" או "רומן בדים".

הא' ברוידא: כל רומן הוא בדים; התוספת "מפתח" באה לציין את ההפך: שבמקרה זה הכוונה לאנשים חיים, ממשיים, ורק שמותיהם בדויים.

הא' בן-שמאי: השם "רומן מפתח" או "סיפור מפתח" אינו ברור כל כך לכל אחד. אם נותנים מונח עברי, אפשר לתת מונח שייבנו אנשים, במה דברים אמורים. כך בא אני לידי הצעה "צופן". זה נשמע מיד כעניין של קוד.

הא' אברמסון: אני רוצה לספר מה היה, כדי שנבין, כיצד הגענו למונח זה. כל אחד קיבל את ההצעות, שלחנו אותן לחברי האקדמיה ולמומחים – למומחי ספרות, מורי ספרות באוניברסיטאות השונות. קיבלנו תשובה אחת: למונח זה אין לנו תרגום אחר, אלא התרגום שהוא מקובל, והמקובל הוא "רומן מפתח". משום מה הסתפקנו בזה, עם אותם ספקות, שלכאורה אפשר להעלות אותם. הואיל ולא מצאנו מונח טוב יותר, שיתקבל על דעתנו ושימצה את המונח הלועזי. מצד שני מצאנו מונח, שמשמשים בו בהוראות הספרות. פרופ' לאה גולדברג שקלה הרבה, תשובתה השתתה זמן רב, ובסוף כתבה לנו: אני משתמשת רק בזה, ואיני יודעת תרגום טוב יותר.

ביקשנו להכניס את המונח הזה לנספח, כדי שיביעו החברים את דעתם על המונח הזה. לא "צופן" ולא "מסוה" אינם מפרשים יותר מאשר "מפתח". זהו מונח טכני, שאיננו שגור בפי חבריות, ולא ישתמשו בו אלא מרצים לספרות או ספרנים, שיצטרכו לרשום מלים אחדות לתיאור הספר. זה אינו מיועד לקהל הרחב.

הא' מלצר: "מפתח" זה שם כבוד, יש לו אסוציאציה של כבוד – איש-מפתח, איש בעמדת-מפתח – ורומאן כזה הוא על פי רוב קלוקל. כאן מדובר בדבר ממדרגה נמוכה יותר.

הא' אברמסון: יכול להיות רומן-מפתח יפה.

הא' ריבלין: כל השמות שהוצעו מציינים נקודות מיוחדות שונות זו מזו. האחד רואה את האונייים, השני את העיניים, והשלישי את האף. מציעים שמות אחרים. אנו מתקשים בכואנו לתת שם עברי, השם נראה לנו משונה, שם שיש בו צורה חדשה. הוועדה ישרה ומצאה את השם "מפתח", ואני באופן טבעי מקבל זאת. במשך השנים יחדור המושג לתודעה.

הא' בן-חיים: האם חשבה הוועדה על "מחופש"?

הא' אברמסון: דיברו גם על "מסוה". חשבו על כל השמות.

הא' בן-שמאי: אם אנו מסכימים מראש, שתרגום מילולי טוב הוא בעיניים טכניים כאלה, אין מה להתווכח. אם מוסיפים לזה הגדרה, זה כשר בתכלית הכשרות.

הא' בן-חיים: עד כה שמענו את ההצעות הבאות: רומן מפתח, סיפור מפתח, מסוה, מוצפן, צופן, צמוד, בדוי.

הא' שלי: אחרי כל מה ששמענו, אני מציע, שלא נצביע היום על מונח זה, אלא ניתן שהות לחשוב בדבר. המונח הוא באמת רב-אנפין, וכל אחד רואה אותו מבחינה אחרת. אפשר לומר, שאין רומן זה מסוה או מוסוה, אלא היפוכו – הוא חשוף מדאי, הוא מגלה פרצופם של אנשים חיים, ששימשו לו גיבורים לסיפורו. שמא מוטב לומר רומן חשפוני, או חשוף.

הא' בן-חיים: הוועדה טרחה שנים, היא שקלה וחזרה ושקלה, באה בדברים עם חברים ומומחים. היא הביאה את המונח להכרעה, לאחר ששמעה את דעות חברי האקדמיה. כל המלים שהוצעו הן מלים עבריות, והשאלה – מה היא המלה הקולעת ביותר.

הא' בן-שמאי: נחזיר זאת לוועדה, והיא תחליט.

הא' בן-חיים: או שנכריע כאן, או שנמסור זאת לוועדה להכרעה, אבל לא נחזיר עניין כזה למליאה. נסמוך על הוועדה, שהיא תחליט, אם היא מאמצת אחת ההצעות.

הא' אברמסון: שאלנו מומחים, העוסקים בהוראת הספרות. זהו מונח שמשמשים בו. מה תועלת תהיה, אם תקבל הוועדה שוב את ההצעות, שבחלק מהן כבר דנה?

הא' שלי: דומה שהדעה הכללית היא, שלא לקבל את המקובל. הובע רצון למצוא משהו שאיננו "מפתח". אולי תימצא מלה, שיש בה טעם של סאטירה כלשהי.

הא' בן-חיים: אני רוצה לשאול את יו"ר הוועדה, אם הוא מתנגד, שתחליט הוועדה.

הא' אברמסון: הוועדה לא תתנגד לעיין עיון נוסף בהצעות.

הא' בן-חיים: לעיין וגם להחליט.

הא' אברמסון: איני יכול לומר, כיצד תחליט הוועדה. אני יכול לומר, שהוועדה תכשיר את המונח המוצע, כי ישבנו ודנו על כך, ולא מצאנו מונח טוב יותר. אני מסכים, שתחזיר המליאה את המונח לוועדה.

הא' בן-חיים: המליאה מסכימה את הוועדה להחליט על המונח ברוח הדברים שנאמרו כאן.

הא' ברוידא: אם יסורטו הדברים, ראוי לכתוב זה בצד זה: סיפור מפתח, רומן מפתח, חיבור מפתח.

הא' אברמסון: הקושי היה ב"מפתח".

הא' בן-חיים: לגבי המליאה הסתיים העניין, לאחר שנמסר לוועדה להכרעה.

הא' מדן: בהמשך הרשימה באים סוגים שונים של סיפורים, אחד מהם ידוע מן הסיפורים של אנדרסן ושל האחים גרים. זהו הנקרא באנגלית fairy-tale, fairy-story; בצרפתית conte de féés בגרמנית Märchen.

הצעת הוועדה היא "מעשייה", "סיפור אנדה" – ולא "אנדה". כי המונח "אנדה" מקובל, שנקבע למשהו אחר, אשר מופיע גם הוא ברשימה כתרגום של "לנדה". יש אפוא שתי הצעות: "מעשייה" ו"סיפור אנדה".

הא' בן-חיים: מאימתי קיים היחיד של "מעשיות" – "מעשייה"?

הא' אברמסון: חיפשנו את המקור של המלה. אני זוכר, שהיא נמצאת בספרות החדשה.

הא' ריבלין: איך היו אומרים בירושלים לפני שבעים שנה? היו אומרים בידיש "אן-אנדה" (כלומר, זה לא אמת, ורק בדמיון רב אפשר לצייר זאת), "א מעשה", "באָבא מעשה". השאלה היא – איזה מונח אנו מחפשים.

הא' שלי: היו צריכים להביא את כל שלושת המונחים המצויים: סאגה, לנדה, Märchen. כאן אנו כורכים את הדברים יחד.

הא' אברמסון: הצענו בדיוק מה שאתה מציע, ואמנם עשינו את ההסדרה הזו. מקומו של המונח "לנדה" הוא במקום אחר, כמו שכבר נאמר.

הא' עגנון: יש "סיפור-אנדה" ויש "סיפור-מעשה".

הא' אברמסון: ברשימה מופיע בפירוט גם המונח "אנדה". לא הבאנו זאת להצבעה, כי זה מונח מקובל וברור. הבאנו את המונח הנדון לפני המליאה, כי היו שתי הצעות, והשאלה הייתה, אם לקבל את שתיהן; ואם לא – מה הוא המונח, שחברי המליאה מוכנים להצביע עליו בחיוב.

הא' עגנון: "סיפור מעשה" מתאים ל-Märchen; ו"סיפור-אנדה" ללנדה.

הא' בן-חיים: לא הייתה מחלוקת בוועדה, ש"לגדה" היא "אגדה". השאלה עתה היא, אם "אגדה" צריכה לבוא בצירוף ל"סיפור".

הא' עגנון: לא "מעשייה", אלא "סיפור-מעשה".

הא' נדב: רציתי להוסיף לדברים החשובים שנשמעו פה דבר אחד מנקודת ראותם של הספרנים. הספריות הציבוריות משופעות בסיפורי ילדים. אגדות האחים גרים – זו לא אגדה, זה Märchen. ראינו להבחין בין שני סוגים. עלינו לחשוב על הספרייה הציבורית, שבה הספרנים זקוקים להבחנה לצורך מתן שירות לקוראים הצעירים.

הא' ריבלין: ב"סיפור מעשה" ברור העניין שמסופר עליו, זה ההפך מ"מעשייה".

הא' אברמסון: שאלתי אנשים העוסקים בספרות. הם מבדילים בין "סיפור המעשה" ובין פירוש המעשה. כאשר סופר מבקר את עמיתו, הוא מבקש: תן לי סיפור מעשה, דברים כהווייתם.

הא' בן-שמאי: "סיפור-מעשה" אינו אומר Märchen. סיפור מעשה של הדראמה – זו הפאבולה. אני מתנגד ל"סיפור-אגדה". "מעשייה" זהו מונח מקובל שנתקבל. הוא מוגדר. אם רוצים למצות את העניין, אפשר לומר "סיפור פלאים".

הא' שלי: אם אין רוצים לסטות ממה שמקובל בציבור, אי אפשר להפוך את הסדר. עד עכשיו שימשה אגדה במובן Märchen. וכבר תרגמנו "אם תרצו, אין זו אגדה". כך אגדות האחים גרים. כל התרגומים שהיו עד היום דיברו על אגדה. יכול להיות, שאילו נבדק המונח "אגדה", היה ראוי להיות יותר תרגומו של "לגדה". אך למעשה כך נתקבל. מאידך גיסא, יש "מעשיות" של חסידים ושל צדיקים, כלומר, סיפורים המלווים אישים היסטוריים או מקודשים. חוששני, שאם נהפוך את הסדר, לא ננצח. "אגדה" תישאר אגדה, כפי שהיא מקובלת, ו"מעשייה" תישאר כמו שהיא מקובלת: מעשה שהיה באדם.

הא' ברידא: אנו עוסקים בקביעת מונחים למקצוע ולאנשי מקצוע, ואין אנו באים למצות את מהלך התפתחותן של המלים וחפיפתן, בייחוד בתחום כגון זה. אין צורך – ואין אפשרות – להמציא מונח, שימצא או יפריד את הדברים לדיוקם. הדברים נושכים ונושקים זה בזה. הכוונה לתת מונח טכני, בעיקר בידי הספרנים, לשם סיווג. אין פירוש הדבר, שמכאן ואילך נתחיל לומר "אם תרצו – אין זו מעשייה". הדבר לא יחייב שום אדם לשנות ממנהגו. המונח "סיפור מעשה" אינו טוב משום שהוא פונה לשני צדדים: מצד אחד הוא מקובל כסיפור דברים כהווייתם, מהלך הדברים כפי שהיו במציאות; מצד אחר, נהגו להשתמש בו כ"סיפורי מעשיות", היינו דברים שרובם דמיונו של האדם או העם. מן הצירוף "סיפורי מעשיות" וסתם "מעשיות" שבספרות ימי הביניים (שהיה מן הסתם מ"ר מ"מעשה") נולד (בייחוד בעקבות הדיבור ביידיש) היחיד "מעשייה". ואם כי אין המלה כלילת יופי, יש לתת גושפנקא למקובל בעל-פה ובכתב זה זמן רב. אך אין צורך לטשטש גוונים, וגם הספרן לא תמיד יהא מרוצה ב"מעשייה", ויש שיבחר במונח "סיפור אגדה" (והרבים – "סיפורי אגדות" ולא "סיפורי אגדה"). לכן יש לגרוס מעשיות, סיפורי אגדות. כמוכן, הספרן ירצה לקרוא "סיפור ילדים" סתם לסיפור שאינו אגדה או מעשייה, אלא הוא בידיון (fiction).

הא' וליש: הספרנים יכולים להסתדר. אני איני ספרן בספרייה ציבורית, ואיני עוסק בסוג זה של ספרות. אך אני רואה לפני את הקוראים הצעירים, הבאים לספרייה ציבורית ומחפשים אגדות: אגדות אנדרסן, אגדות האחים גרים. אין אנו יכולים לתקן את המו"לים. הדבר השרש

במוחם של הילדים. ספריות אלה אינן ממיינות את הספרים באופן מדעי. כותבים, שזה במדור פלוני, ושם תולים שלטים גדולים המפנים את הילדים שעד גיל 10-12 למדורים של סיפורי הרפתקאות, אגדות וכו', כמה מדורים גדולים כאלה. אם ילד בא לספרייה ושואל, היכן האגדות, והספרן יהיה חייב להראות לו, שהאגדות הן במדור המעשיות, לא יבין הילד זאת. קשה לתלות שלט, שכתוב עליו "מעשיות". רוב הספרים האלה נושאים על השער את השם "אגדות". אני מציע להשאיר את שני המונחים. אני מציע לומר "מעשיות", אבל להשאיר גם "סיפור אגדה" למי שמחפש סוג ספרות בגיל מסוים.

הא' בן-חיים: דומני שנתברר, כי שני המונחים נחוצים, ואחד מהם מדויק יותר מבחינת הסיווג.

הא' עגנון: אני מציע: סיפור מעשה, סיפורי מעשיות.

הא' בן-חיים: אין חולקים על "סיפור אגדה". יש ויכוח על "מעשייה" ו"סיפור מעשה".

המונח "סיפור אגדה" נתקבל פה אחד

הא' בן-חיים: הצעת הוועדה "מעשייה" הובאה מתוך היסוס, כי ידעה הוועדה, שאין שרשים לצורה זו.

הא' ריבלין: "מעשייה" זהו תרגום של המלה ביידיש "מעשה/לה".

בעד קיום המלה "מעשייה" הצביעו - 11

נגד 3-

המונח "מְעִשִׂיה" נתקבל.

הא' מלצר: מה יהיה כתוב על השלט בספרייה?

הא' בן-חיים: המונח המדעי המדויק יהיה "מעשייה".

יש לציין זאת בכרטיס. זו לא רק בעיה של שלט, אלא גם של סיווג בכרטיס, שם יהיה כתוב "מעשייה".

הא' גדב: יש קטלוגים ומילונים לפי מקצועות, ושם נחוץ שם לסוג זה.

הא' מדן: ועכשיו באים שני מונחים, שאינם שייכים דווקא למונחים של מקצוע הספרנות, והם קיימים במתמטיקה ובפיסיקה - 1) דיאגראמה; 2) גראף. דנו בהם חכמים במקצועות השונים. רוב הוועדה ראה לנכון לאשר מה שנקבע במונחי הטכניקה, אלא שאחד מחברי הוועדה הציע - והיו שתמכו בהצעתו - שני מונחים עבריים במקום שני המונחים הלועזיים המקובלים בכל המקצועות. במקום "דיאגראמה" הציע הא' נשקס תיאורית, ובמקום "גראף" - קיבלנו על כך מכתב מחברנו פרופ' אירמאי, המתנגד לכך תכלית הניגוד וחושש לנוק חמור מכך במונחים המקצועיים. אם לנוכח התראה זו מוכן הא' נשקס לוותר על הצעתו, נוכל להתקדם.

הא' נשקס: הייתה לפני רשימת המונחים, וראיתי שם הרבה מאוד לועזית. חשבתי, שאפשר להיפטר מן הלעז הנפרו, ולהחדיר ככל האפשר מונחים עבריים, כשם שעושים בכל תחום. אך אם רואים במקרה זה נזק חמור - אני מוותר.

הא' בן-חיים: מונחים אלה קיימים במקצועות טכניים רבים. לא ייתכן, שדבר שהוא מקובל במקצוע אחר יפסל בלי דיון עם האנשים העוסקים בו. או שיתקבל מה שמקובל, או

שנוציא מכאן מונחים אלה. אין זה נכון להציע לאנשי המתמטיקה מונחים אחרים בלי דיון עמהם.

הא' ברואה: אני מציע לקיים את המונח "דיאגראמה". אשר ל"גראף" – יש להזכיר שאת המלה "גראף" נהוג לתרגם במלה "רשם" – כגון רשם מקול.

הא' אברמסון: זהו גראף אחר.

הא' ברואה: תמהני.

הא' בן-חיים: זה לא נושא לדיון במונחי הספרנות. הספרנים יכולים להוציא מונחים אלה מתחום דיונם; אם לא – נקבל מה שקבעו אנשי המתמטיקה.

הא' אברמסון: אצל כמה מונחים שהובאו לדיון נרשם שמו של בעל ההצעה. חלק החברים הסכימו להצעה של אותו חבר, ולכן נזכר שמו. לא נזכר שם המציע, כאשר לא זכתה הצעתו לתמיכה אפילו מצד חלק החברים.

לא רצו בוועדה לפסול "דיאגראמה" ו"גראף", אלא שחשבו, שמה שמסווג המליאה את ידיה על ההצעה להוסיף מונח עברי לשם הלועזי שנתקבל. אם דעת חברי המליאה אינה כזו, נשאר את המונחים "דיאגראמה" ו"גראף", ולא נוסיף עליהם דבר. אנו מבקשים הנחיית המליאה בנדון.

הא' בן-חיים: אם אנו מוסיפים משהו על מונח מקובל כל כך בהיעדרם של אנשי המקצוע, עשינו מעשה מסוים במונח, ואין זה נכון שתקבע הוועדה מונח, ואפילו תוסיף על מונח מלה עברית, בלי שתינתן הזדמנות לאנשי המתמטיקה לקיים דיון מפורט על כך. או שנקיים את הדיון הזה, או שנוציא את המונחים האלה מתוך הרשימה.

הא' אברמסון: אנו מציעים לקיים את המלים המקובלות.

הא' בן-חיים: אין צורך להצביע על זה, שכן מלים אלה נתקבלו במליאה.

הא' מלמד: יש הצעה להוסיף מלה.

הא' בן-חיים: יש הצעה, שלא תדון המליאה בתוספת, בלי לשתף את האנשים הקרובים למונחים אלה. האם הוועדה עומדת על כך, שנצביע על התוספת בלעדיהם, או לא?

הא' ריבלין: שינוי המלה "דיאגראמה" איננו שייך לפורום זה, כי אם לפדגוגים. אסור לשנות מלים שכבר נשתרשו.

אשר למלה "גראף" – אינני יודע, אם היא נפוצה עד כדי כך. אולם "דיאגראמה" זו מלה שחדרה, ואסור לשנותה מבחינה פדגוגית ופסיכולוגית. לומדים זאת בכמה מקצועות.

הא' בן-חיים: הצעה אחת אומרת להצביע על התוספת, והצעה שנייה לרדות את העניין עד לבירור עם אנשי המקצוע.

הא' איתן: אפשר להצביע, אם להביא ברשימה זו את המונחים "דיאגראמה" ו"גראף". שאלה אחרת אינה מתעוררת.

הא' עננון: אני מציע שתהיה "דיאגראמה" בלי להוסיף כל מלה אחרת.

הא' רבין: אני רוצה להציע הצעה קיצונית. אם יש לנו הרגשה, שיש שתי מלים עבריות יפות, נעלה אותן על הכתב ונשלח זאת לוועדה המרכזית למונחי הטכניקה כרעיון לדיון. אי אפשר ליצור דרך אגב מונחים במקצועות שונים, ללא כל התייעצות עם הנוגעים בדבר.

הא' בן־חיים: הכוונה הייתה למנוע הצבעה, כלומר שלא תידון ההצעה, עד שלא יהיה בירור עם האנשים הקרובים לעניין.

הא' מדין: אין טעם לבירור עם האנשים הקרובים לעניין. זהו מונח מקובל ונפוץ כל כך, שנמצא בכמה מילונים של ועד הלשון ושל האקדמיה, וכל הטכנאים והמתמטיקאים משתמשים בו. אין כל סיכוי, שישמע מישהו לעצה או להצעה זו. כל פנייה לוועדות אחרות מיותרת.

הא' בן־חיים: הוועדה הביאה הצעה לדון ולהחליט בשאלה, והייתה הצעה נגדית, שלא לדון בכך, אלא לברר זאת תחילה עם בעלי המקצוע.

8-	בעד הדיון בהצעה הצביעו
3-	נגדו
	בעד תוספת "תיאורית" על "דיאגרמה" – לא הצביע איש
11-	נגד התוספת
	ההצעה לא נתקבלה
	בעד תוספת "רשים" על "גראף" – לא הצביע איש
11-	נגד התוספת
	ההצעה לא נתקבלה

הא' מדין: המונח הבא הוא "מפתח סימנים" כנגד האנגלי key וכנגד הצרפתי légende. בגרמנית משמש גם Legende גם Zeichenerklärung. לכאורה הכול פשוט וברור. הצרה היא, שזה שנים אחדות מהלך בשוק מונח אחר, שלא רצתה הוועדה לקבל אותו, אבל קיים למעשה. זהו המונח מְקָרָא, המופיע במפות מיוחסות מאוד, בהוצאות מדעיות. בכל אלה קוראים למפתח הסימנים – מְקָרָא; כלומר, הסימן הזה הוא כך וכך, ומקראו – כך וכך; סימן זה מציינ נהר, וסימן זה מסילת ברזל או כביש; עיגול זה – עיר בת 1000 תושבים, ועיגול גדול ממנה – עיר שיש בה עד 5000 תושבים, וכיו"ב. הוועדה לא השלימה עם חידוש זה והציעה "מפתח סימנים". אמנם המונח פשוט, ואינו שנוי בוויכוח, אבל מאחר שהוא מתחרה עם מונח הרווח בשימוש, הביאה הוועדה את ההצעה למליאה.

"מקרא" זה לא אושר באקדמיה, ואינו באים לבטלו, אלא רק להסיג את גבולו.

הא' בן־חיים: במפות שונות יש סימנים, כמו עיגול או ריבוע וכדומה, שנהגים לקרוא להם "מקרא". הוועדה מציעה "מפתח סימנים", והיא מתנגדת לשימוש במונח "מקרא".

הא' רבין: "מפתח" תרגום של key, ו"מקרא" תרגום של Legende. אין סגסוגת ב"מקרא"; זו מלה יפה, האומרת בדיוק מה שרוצים לומר.

וכאן יש לי אותה שאלה שכבר שאלתי: איננו עוסקים בגיאוגרפיה, והנה מונח, שעיקר מקומו במונחי הגיאוגרפיה. נכון, שיש לפעמים בקטלוג כמה סימנים. זהו מונח כללי יותר מדיי, מכדי שנדון בו אגב דיון במונחי הספרנות.

אני מציע להוציא מונח זה מן הדיון, או לדון בו בנפרד, אחרי שנברר, איפה מופיעים מונחים אלה, או להניח זאת לאנשי הגיאוגרפיה, שהם יחליטו. הם מצויים אצל מונח זה יותר מן הספרנים.

הא' בלאו: דווקא בגלל כלליותו של המונח ראוי לדון בו כאן. "מקרא" הוא תרגום של légende. לעומת זאת "מפתח סימנים" אינו תרגום. הוא מונח מורכב ומוכן כשלעצמו, ויש בכך יתרון גדול. מן הראוי לקבל את הצעת הוועדה.

הא' איתן: לו ישבנו בחלל ריק, הייתי מסכים לזה. אני יודע, כי במאות מפות, הנדפסות במדינת ישראל, מצוי המונח "מקרא", ולא רק במפות, אלא גם בכל הסרטטים שיש בהם סימנים, וסימנים אלה מתפרשים בפינה למטה. גם בצבא נהוג לכתוב "מקרא".
אני מציע לקבוע ולהביא את שני המונחים.

הא' מייזלש: אני מציע "מפתח" לבד, אין צורך ב"סימנים". הצעה אחרת: במקום "מקרא" לומר "קרי".

הא' שלי: הא' רבין הציע, שלא נדון במונח. השאלה היא קודם כול, אם דנים או אין דנים.

הא' בן-חיים: יש הצעה של הא' רבין, שלא נדון בשאלה, מאחר שהיא נוגעת לתחומים שונים, ולא רק לספרנות.

הא' מלצר: ומה יהיה, אם לא נדון?

הא' אברמסון: בניגוד לשני עניינים קודמים, שבהם כבר יש החלטות של האקדמיה לקרוא "דיאגראמה" ו"גראף" – אלא שרצינו להוסיף עליהם מונחים עבריים – כאן לפנינו מונח, שלא אושר עד כה בשום ועדה מוועדות האקדמיה. כרגע אין ועדה למונחי הגיאוגרפיה פועלת. ומאחר ש"מקרא" מצלצל באוזני רבים בהוראה אחרת, והם תמהים, כאשר הם רואים על המפה את המלה "מקרא", והואיל ואין החלטה שאנו זקוקים למונח זה – חשבנו, ש"מפתח סימנים" הוא מונח שאפשר להשתמש בו, והוא פשוט ומוכן. איני יודע, מדוע לא יקבלו זאת. אם בכל זאת יהיו חברים, הרוצים דווקא "מקרא", יצרפו גם מונח זה. לפי שעה "מפתח סימנים" נראה פשוט וברור, ואין לערבב בזה "מקרא".

הא' בן-חיים: אני מבקש לערוך הצבעה, אם דנים או שאין דנים במונח זה. הוועדה מציעה לדון, והא' רבין מציע שלא לדון בכך היום.

הא' מלצר: אם אין דנים, מה עושים?

הא' בן-חיים: הצעת הוועדה הובאה היום לדיון. יש הצעה שלא לדון בכך עכשיו. אני מעמיד את ההצעות להצבעה.

בעד דיון בהג'ל הצביעו – 12

נגד הדיון – 2

נמנעו – 2

ההצעה לקיים את הדיון נתקבלה

הא' שלי: המלה "מקרא" נשמעת מזוהר לרבים. אך נכון, שבינתיים הורגלו בדבר. עברו שנים, והקהל למד את המלה. אני תומך בהצעת הא' מייזלש, שנקבל לפחות את השורש, ואולי נכתוב את הביטוי העברי "קרי". זה מונח מקורי וטוב.

הא' בן-חיים: "קרי" זו המלה הארמית, ששימשה את המלה "מקרא".

הא' שלי: אני מוכן להצביע גם בעד "מקרא".

הא' בן-חיים: הא' מייזלש מציע "מפתח" בלבד.

הא' נשקס: בוועדה ידענו, כמוכן, שהמלה "מקרא", כמונח לעניין חדש, מקובלת מאוד. אבל הצענו "מפתח סימנים" מפני כבודו של המקרא כמונח הרגיל. ראינו בכך פגיעה במקרא.

הא' ריבלין: שני השמות יכולים להתקבל, שניהם שמות עבריים פשוטים, האחד מבוסס על הצרפתית והשני על פירושו. מלה זו מכוונת בעיקר לבעלי מקצוע, ולאחרים היא משמשת לעתים רחוקות. לכן אין כל סכנה לא ב"מפתח סימנים" ולא ב"מקרא". המלה "מקרא" לא תטעה את תלמידי החכמים, המונח יישאר בקרב חוגים היודעים להבחין בכך. אפשר לומר "מקרא".

הא' ברודא: מבחינה עקרונית איני חושש כלל, אם המלה עמוסה כמה וכמה מובנים. בכל לשונות התרבות יש, כידוע, מלים שיש להן מובנים הרבה, ואין מלכות נוגעת בחברתה. האנגלים והצרפתים אינם מחפשים מלים חדשות במקום שיש כמה וכמה מובנים למלה. לפיכך אין המלה "מקרא" מפחידה אותי – ומדברת בעדה גם העובדה, שכבר היא נמצאת בשימוש. דא עקא, חוששני ש"מקרא" מבוסס על תרגום לא נכון של légende. בלשונות אירופה האופי הגירונדיבי של המלה קיים, ו־légende פירושו: צריך לקרוא. דבר זה מביא אותי לתמוך במונח "קרי". אם אתם סבורים, שעדיין אפשר לעקור – ובדרך כלל אפשר, לדעתי, לעקור שיבושים – הרי לדעתי הנכון הוא "קרי". légende פירושה "צריך לקרוא", והרי זה מובנה של המלה "קרי".

הא' רבין: אנו מדברים על ספרנות, ובשביל כל מי שעוסק בספרים ה"מפתח" הוא חלק של ספר. אצלנו יש לזה מובן של index. "מפתח סימנים" הוא מפתח, המכנס את כל הסימנים בסוף הספר או בראשו. אם רוצים מונח כזה, הייתי מציע "הסבר סימנים".

הא' אברמסון: חשבנו על "ביאור סימנים".

הא' בלאו: איני חושב, שיש לחשוש מן המלה "מקרא". אין משתמשים במלה אלא באופן טכני. יהיה קל מאוד – עם הוצאת מהדורה חדשה של מפה – להחליף את המלה.

הא' מיקם: אני תומך בהצעת הא' רבין. זו מלה, שכבר קנתה זכות אורח ונשתרשה אצלנו, ואין כאן סמיכות פרשיות בין המלה לבין המקרא כפשוטו. זהו שם הפועל משורש "קרא", כמו "למקרא העדה". מלה שנתאורחה, איני חושב, שצריך לעקור אותה. אינני רואה את החשש הגדול בכך.

הא' בן־חיים: בדיאגראמה יש סרטוט, במפה יש סימנים – ולמטה כתוב מה פירושו. הוועדה מציעה "מפתח סימנים", והיא גם מוכנה לומר "ביאור סימנים". המלה "מפתח" עוררה ספקות, שמא זהו המפתח שבסוף הספר. האם הוועדה מוכנה להחליף את הצעתה ב"ביאור סימנים"? (תשובה: כן.) בצד זה או במקום זה? יש גם המציעים "מקרא" או "קרי".

הא' בן־שמאי: ביאורי סימנים.

הא' בן־חיים: המציעים "קרי" מציעים זאת כמלה שנייה או במקום ביאור סימנים?

הא' מייזלש: אני מציע "ביאור" סתם.

הא' מלצר: החלפת המלה "מפתח" ב"ביאור" אינה נכונה. "ביאור" פירושו מבואר באריכות, במפורט, וכאן מדובר על מפתח, שבדרך כלל הוא קצר. יש הבדל בין ביאור לבין מפתח.

הא' בן־חיים: אמרתי, שהוועדה הסכימה להחליף "מפתח" ב"ביאור".

הא' רבין: האם המלה "מקרא" תעמוד לדיון? אני מבקש להעמיד אותה לדיון.

הא' מלצר: הצעתי היא: ביאור סימנים (מקרא).

הא' בן-חיים: אני מעמיד להצבעה את ההצעות השונות. אחר-כך נחליט, אם מלה שנייה טובה כתוספת.

בעד המונח 'ביאור סימנים' הצביעו -	10
בעד 'ביאור'	4 -
בעד 'מקרא'	5 -
בעד 'קרי'	8 -
נתקבל: ביאור סימנים	

הא' עגנון: אני מציע, שלא ישתמשו כאן במלה שנתקדשה באומה.

הא' בן-חיים: הצעה זו נדחתה.

הא' מדין: יש כאן מלה, ואני רוצה לומר, מה עניינה אצל הספרנות. המלה שייכת לפרק ב' - קטלוג. ספרן העוסק בקטלוג צריך תמיד לטפל באותם כרטיסים או רשימות ולהשלים אותם לפי מה שהתחדש. יצאה מהדורה חדשה - צריך לרשום אותה; ונשתנה משהו - צריך לרשום זאת. הוא צריך לכוון את הקטלוג תמיד, שיהיה מותאם למצב באותו יום, ולא יהיה מיושן וערוך על פי נתונים שמלפני שנה. האנגלית מביעה זאת: *to keep up to date*; הצרפתית: *tenir à jour*; הגרמנית: *führen, auf dem laufenden halten*. ברחוב מהלך שנים אחדות הפועל עֲדָכֶן. האקדמיה לא סמכה עד היום ידה על מלה זו. חברי הוועדה, שהביאו את רשימת המונחים לדין, הביאו את המלה הרווחת בשימוש, אלא שהייתה בוועדה התנגדות של כמה חברים לחידוש זה בכלל, ובעיקר לקבלת אחריותה של הוועדה על דבר, שעד היום נמנעה האקדמיה לקבל אותו. הרי המלה לפניכם, עשו בה כטוב בעיניכם.

הא' בן-חיים: כבר בתש"ה הייתה השאלה בוועד הלשון, לא באקדמיה, בענין זה בוועדה למונחי הפנקסות: רוצים להעמיד את החשבונות לפי המצב של היום האחרון, כיצד יאמרו זאת? היה על כך דיון ארוך, היו כמה הצעות, אך לא נתקבלה ההצעה ליצור מלה מלאכותית מן "עד-יום" (המונח שנקבע אז ל-*à jour*). לשונות אחרות אינן רודפות אחר יצירת פעלים כאלה. באנגלית אומרים *to bring up to date, to keep up to date*, כלומר: לשמור עד כאן, להביא עד כאן. ורק בעברית רוצים להפוך משפטים שלמים למלה אחת.

הא' עגנון: עד עתה.

הא' בן-חיים: ואיך יהיה הפועל? באומות שונות הדברים נאמרים במשפט, ולא במלה אחת. כבר אז לא קיבלו את ההצעה שהוצעה בוועד הלשון, ליצור מונח מלאכותי, צירוף של שתי תיבות. אני חושב, שגם היום לא הגיעה השעה, שתאשר האקדמיה את הפועל עֲדָכֶן. אמנם המלה מצויה בשימוש בצבא, אבל ע"י החלטה יהא אפשר להוציאה לאט לאט מן השימוש.

הא' ריבלין: אני זוכר את הדיון הזה. התנגדנו כולנו בימי בן-יהודה למלים מלאכותיות כמו המלה "חושמה". מאז עברו 50 שנה. ההתנגדויות שלנו למלים שצמחו בינתיים לא הועילו. השאלה היא, אם אין לומר: ניצחוני בניי. הפועל עֲדָכֶן נתקבל. אם יכתוב אדם היום מילוק, לא יוכל לפסוח עליה.

עלינו למצוא דרך, שתבטא את ההסכמה או ההשלמה עם המלה או את ההתנגדות לה. אנו צריכים לומר את דעתנו, אבל עלינו להוסיף, שהעם משתמש בזה. עלינו למצוא דרך, איך

להכניס זאת עם ההערה וההשקפה שלנו, שיש בה התנגדות. או צלצלה המלה באוזניו כמלה ברברית, וכעת הכול משתמשים במלה זו. אך גם מי שמתמשש במלה הזו צריך למצוא דרך לבאר, איך נכנסה ונתקבלה. התנגדות לא תועיל.

הא' ברוידא: בעקבות דברי הא' ריבלין, אני מציע, שלא תכניס האקדמיה ראשה בעניין זה – גם כדי שלא להתבוות. הדבר נכנס ונשתרש. אך יש הבדל בין אמירת לאו לבין אמירת הן. במקרה זה אני מתנגד לאמירת "לאו", אך איני מציע שהאקדמיה תאמר "הן". ועוד דבר: בדרך כלל משתמשים בפועל "לעדכן" במובן של *bring up-to-date* ולא במובן *keep up-to-date*, כפי שמוצע ברשימת המונחים שלפנינו. בשימוש הרווח פועל זה מציין פעולה חד-פעמית, סופית, כביכול, ואילו *keep up-to-date* הוא פעולה מתמדת. ופעולת השלמת הספרים החסרים נעשית כל הזמן.

אני מציע, שלא תאמר האקדמיה הן לפועל עֲדָכֶן. גם באנגלית, גם בגרמנית וגם בצרפתית אין פועל כזה מצוי – וכאן תאמר לספרנים, שישתמשו במלה הנכונה "להשלים" – את החסר וכיו"ב. הנה אמר הא' מן בדברי ההסבר שלו "להשלים", וזוהי המלה המתאימה.

הא' מייזלש: אי אפשר לפרש את המלה "לעדכן", שהרי אין לנו מושג *up-to-date*, ואי אפשר לבטא את המלה הזו אפילו במשפט שלם. אם אין מציעים משהו במקומו, אין בררה אלא לקבל את "מעודכן".

הא' איתן: אני יודע את ההיסטוריה של המלה. לפני 15-20 שנה פעלה במשך כמה שנים ועדה, לא מטעם האקדמיה, והיא שיתפה כיועצים אחדים מחברי ועד הלשון ואחר-כך מחברי האקדמיה, שרובם כבר הלכו לעולמם – אשר ברש, דוד שמעוני ואברהם אברונין, זיכרונם לברכה. אני יודע, שכל אלה התנגדו לפועל עֲדָכֶן. בתחילה הייתה השאלה, איך מתרגמים *up-to-date*. על פועל לועזי לעניין זה לא שאלו, ולא עלה על הדעת לייצר פועל עברי. בשימוש של הצבא זה לא רק עניין של יום. שם דרושה חלוקת זמן דקה יותר, לפעמים זה עניין של שעה, ולפעמים של דקות. לכן הציע רפאל שפירא ז"ל להשתמש בצורת תואר-הפועל "עד-כאן". אחר-כך אמרו, שדרוש גם שם-תואר, והסכימו לומר: עֲדָכֶן. ורק אחר-כך נגזר בצבא הפועל מתואר-הפועל שהזכרתי.

הא' מלצר: הייתה בראשית ימי המדינה ועדה ללשון העיתונות, שגם בה השתתפו ברש ושמעוני ז"ל, ואז כבר לא הייתה התנגדות. הצעתי הפשוטה והקצרה היא, שהאקדמיה תשתמש בהודמות זו, שהעניין הובא לפניה מטעם הוועדה הזאת, ותאשר "לעדכן", "עדכון", "מעודכן", כדי שלא ניראה בעיני הקהל כמוזדנבים הרחק מאחורי הלשון החיה. צריך לאשר כבר עכשיו, ורצוי שתופיע בעיתונות ידיעה, שהאקדמיה אישרה סוף סוף אף מלה זו.

הא' שלי: עניינם של מונחים אלה הוא נושא ראוי לישיבה מיוחדת של האקדמיה, והוא – הקו המנחה של עבודתנו במונחים שהם ראשי תיבות והמסתעף מהם. אם נחליט היום לומר "עדכון" ו"לעדכן", הרי שאישרנו ממילא את "דיווח" ו"דיווח", וזו סתירה של החלטה קודמת להתיר רק את השם "דוח" – ואף זאת בתנאי שייכתב בגרשיים וביו"ש שרוקה – ולא "דוח", כמצוי על אפנו ועל חמתנו – ולאסור על הפעל "לדווח" ועל "דיווח". למעשה לא הצלחנו לכפות דעתנו, והצבא, למשל, יודע רק "דיווח" והוא מדווח. אם נאשר "עדכון" ו"לעדכן", משמע אנו נסוגים לקו שני של החזית, אך היא מתקרבת והולכת, ואנו נוסף לסגת. עלינו אפוא לגמור דעתנו פעם אחת ולתמיד. העניין חמור מאוד. אני מציע, שלא נסתפק בהחלטה על עֲדָכֶן, אלא נדבר הפעם לעצם העניין, מה תהיה דרכנו בעניין זה.